

Hayat

*Hayata, daima hayata.. dünyaya
daha çok hayat katalım!...*

Nietzsche

Cilt VI. 15, Teşrinsani, 1929. Sayı:143

YAZILAR VE YAZANLAR

Vuzuh
Ressamlarımız
Geçen Dakikalarım
Büyük Catherine
Evvela Kooperatitçi
Türk illerinde
Yolcu duygu ve görüşleri

Müderis İsmail Hakkı
M. Şekip
Necip Fazıl
A. Emrullah
Dr. Vedat Nedim
İsmail Hikmet
Cevat

Ey Aşk!
Türk Çinileri
Türbe
Umumî tamaşa
Bir roman Komprimesi
Hayat ve Neşriyat

Enis Behiç
N. İbrahim
Gündüz
Halit Fahri
Aka Gündüz
Nahit Sırrı

Musahabe:

Vuzuh

İçtimaiyatçı Bouglé fikirlerin tarihinden bahsederken H. Bergsonu maddî âleme mahsus kılışelerle batını âlemi düşünmenin tehlikesini gösteren feylosof olarak anlıyor. Bergsona göre haricî âlemin kılışeleri, hatta bunlar ilmî de olsalar, bir mana, keyfiyet ve seyir âlemi olan batınıyi derunîyi, meselâ ihtirasların, mefkûrelerin, iradelerin tekevvününü ifade için salih değildirler. O halde katı madde nin sert ve dümdüz lisanı olan ilimden başka olan bir lisanla, felsefenin canlı ve terkipçi lisanına müracaat etmek lâzımdır. Acaba «vuzuh,» vazih, tavzih» dediğimiz zaman ne kastediyoruz?.. Bu sualin madde dilindeki kılışelerinden bazıları:» ayırmak, açmak, berraklaştırmak...» tır.

Vuzuh burnudur?.. Eger bu ise içtimaiyat için E. Durkheim Auguste Comte un, terbiye için Pestalozzi ve Troebel, J.-J. Rousseau nun sade bir neşircisinden ve tamimcisinden başka ne dir?! Bu anlayışa göre sonradan gelenler evvelden gelenleri ayıklamış-

lar, temizlemişler berrak bir hale getirmişlerdir!.. Bu suretle işleri ne ilmî, ne de felsefî bir iştir, sadece amelî ve mihanikî bir iştir!.. Bu adamların ya canlı bir rolü var yahut yok. Hangisi?.. Ben bir Durkheim, bir Pestalozzi, bir Troebel, hatta bugünküler hep birer başkalıktır. Hatta fikirlerinin en müşterek olan « muayyencilik » yüzünde, hatta sezışlerin en eş olan « tabiat » fikrinde bile.. Rausseau dan beri, hatta Rönesanstan beri bu fikir adamları hep « tabiat, tabiat!.. » diyorlar, fakat acaba kendi an'anesi içinde yaşayan bizler onun mukallidimiyiz?! Varisleri kopyacılarımızdır?.. Benzemekle bir şey deyildir?! - Vuzuh!.. bunu eyice anlamaya çalışalım: Vuzuhlandırıran adam taşlara, topraklara, ruhlara kadar inerek canlı bir iş görmüşse o diğerlerinden ayrıca bir şeydir. Âdî neşirci ile yaşatarak tekemmül ettiriciyi birbirinden ayırmakta sadece bir iffet değil, mecburiyet vardır. Çünkü bu dikkat haricinde şunu kavrayamassınız.

Müderis İsmail Hakkı

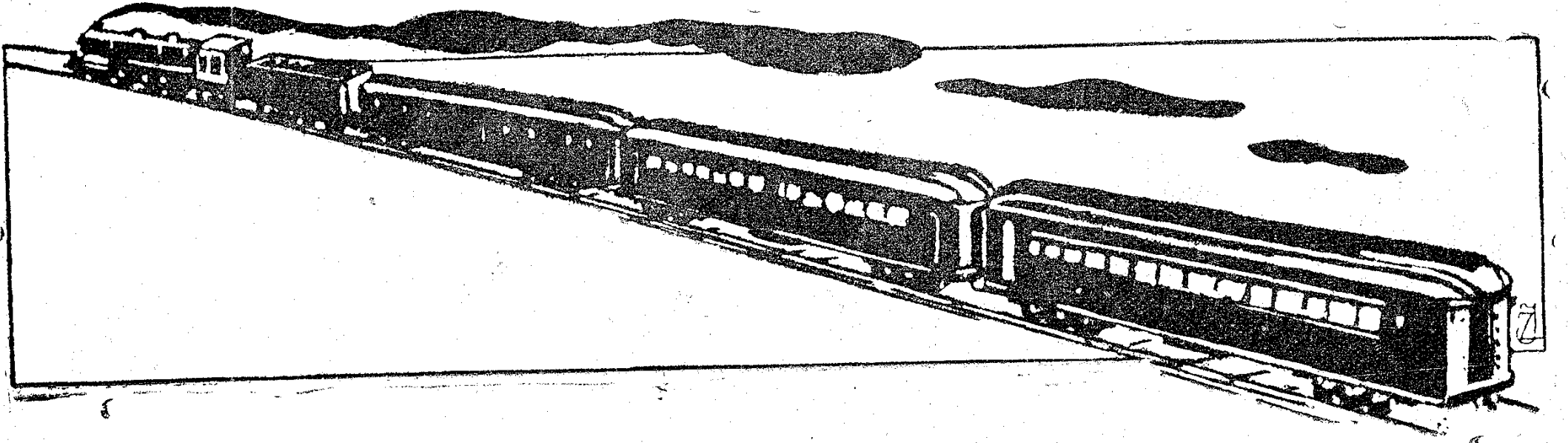
Tahliiler:

Ressamlarımız

Görlüyorki impresiyon istler resmi her şeyden evel bir ziya ve renk kompozisyonu gibi düşünüyor ve her şeye bu gözle bakıyorlar. Bunlarca resimde fikir, bir rengin ahenkli bir surette inkişafıdır. Bu ressamların tabloları matlup intıbaı uzaktan verirler.

Bütün bu hareketler artistik liberalisme doğru enerjili ve kazanılmış adımlardır. Bunlar yapılmamış olsaydı resim yaşayamazdı. Resimdeki bu liberalizm, her türlü güzellik ve teknik dagmatismasını inkâr eder, misaller verir fakat ders vermez, san'atkârlara tabiattan başka üstat tanımamağı öğretir, istiklâlden başka geçer lir dogm tanımaz, her şeyden evel samimî olmayı, insanın kendi kedisinini terbiye etmesini ve mükemmel diye sürülen hiç bir fikri kabul etmemeyi ister. Bütün sırların şahsiyetlerde olduğunu düşünerek san'atın sırlarını bilmek iddiasında olanlara şaşar.

Ne klasik, ne romantik, fakat daha çok realisme yakın olan bir de « intimites » ler var. Bunlar cümhurun gör-

Yolcu duygu ve görüşleri

Birinci makalemde Berlin, Paris gibi büyük şehirlerin Ankaraya artık komşu kapusu kadar yakın olduğunu yazmıştım. Bunun için bu yollardan ve ellerden uzun uzadıya bahsetmeyeceğim, Yalnız toprağının bir kısmı bile insan elile meydana gelen Hollanda ile dünyanın en şirin ve sevimli belgelerinden biri olan Amisterdam'dan ve bu şehri yapan Hollandalılardan bahsedeceğim.

Bizim epeyce zengin bir seyahat edebiyatımız var. Evliya Çelebiden Falih Rıfkı Be-ye kadar geçen yazı-

cılarımızın seyahat hatıraları bir araya toplanırsa adam akıllı bir yekûn teşkil eder. Bunların içinde en güzelleri benim kanaatıma göre birincisile sonuncusudur.

Seyahat edebiyatımız hakkında beni bu istitrada Evliya Çelebinin Amisterdam hakkındaki yazıları sevketti. Galiba Evliyadan sonra bu şehre uğrayan Vatandaşlarımızdan hiçbirisi görüşlerini bize anlatmadı. Evliya ile bu gün aramdada asırlar farkı var. Bu profesyonel seyahatçı ve yazıcıdan bu güne kadar asırlar geçmeseydi benim gibi hem seyyalıkta ve hem de yazıcılıkta amatör olan bir adam böyle bir şeye cesaret edemezdi,

Bu cesareti ben iki şeyden aldım: aradaki asırlardan, güzel ve eyiyi içimde hapsedememek sabırsızlığından .

I

Hollanda hududunda tren değişti. Güzel ve temiz bir vagona Amisterdam'a doğru ilerleyiyoruz. Çayırları hudutlayan suların, suları çerçiveleyen çayırların arasındaki tertemiz köyler pencereimin önünden kayıyor, gittikçe rutubetleşen ve yumuşaklaşan bir hava beni sarıyor.

Bu rutubetli ve hafif sisli hava içinde

renklerin güzelliği daha kesifleşiyor.

Hollandalı bir yol arkadaşımın «Vaporeuse» kelimesile tavsıf ettiği bu Atmosfer altında renkler birbirleriyle daha iyi imtizaç ediyor, bu hafif sis ve rutubet adeta renklerin uçmasına ve ayrılmasına mani oluyor. İnsan bu renkleri gördükten sonra on yedinci asrın Hollandalı büyük manzara ressamlarının eserlerindeki siir ve manayı daha iyi anlıyor.

II

Ağaç ve çiçek:

Çamların koyu, kestanelerin açık yeşil, kayınların kızıl gölgeleri altından bir bin renkli çiçek tarlaları ufuklara uzanıyor.

Hollanda köylüleri

Hollandanın Halz-loud'tan (ağaç memleketi) gelmesi kadar doğru ve tabii bir şey yok; göze ve gönle ferah veren geniş ufuklu çayırıları hudutlayan orman ve korular, şehir, kasaba ve köyleri süsleyen kork ve olle'ler bana ağacı kendisine insan gibi sevilen ve hörmət edilen bir varlık olarak tanıttı.

Tek bir ağacın bir abide ve hatta bir şahsiyet halinde insan üzerine tesirini de burada duydum.

Ağaç gibi çiçeğin de bu kadar sevildiği ve yetiştirildiği bir diyar daha varmı bilmiyorum?

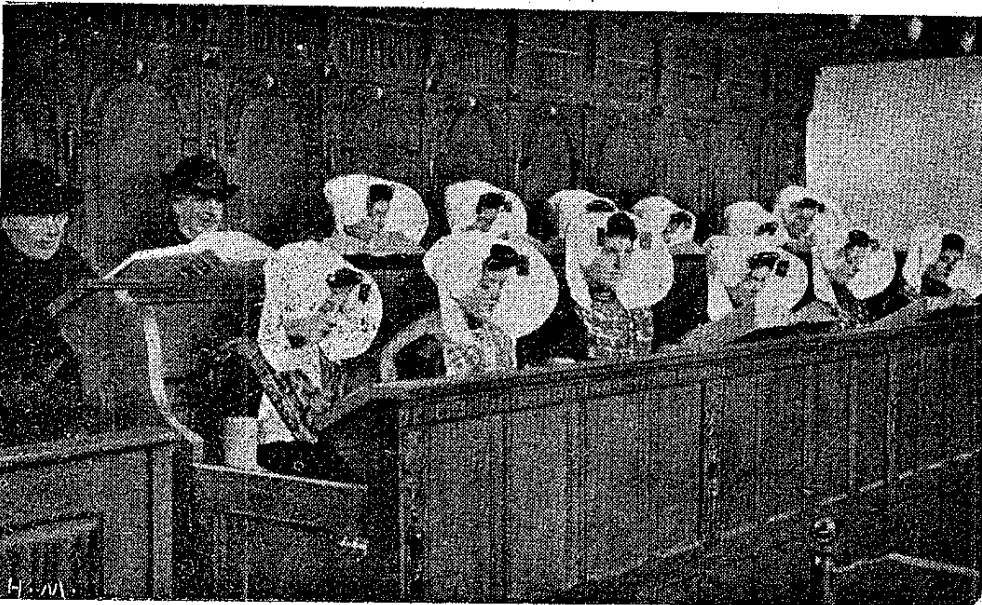
Çayırın kenarında, yeldeğirmenlerinin etrafında, şehirlerin parklarında, evlerin balkonlarındaki bir karışık boş yer bile çiçeğe tahsis edilmiş.

Hollandalı memleketine ve hayata çiçekler arasından bakıyor.

*
*
*

Hollanda anılırken evvelce bir çok kimseler gibi, ben de yeldeğirmenlerini ve lale sağanlarını hatırlardım, Şimdi Hollanda kelimesile beraber ağaç çiçek, insan ve medeniyet gibi bir çok güzel ve eyi şeyleri hek beraber düşünüyorum.

Cevat

Hollanda köylüleri Kilisede

Ey Aşk!

*Sen eskiden gönülde yıllarca ve yıllarca
Sönmez bir büyük yangın, tüten bir yanardağdın.
Gözyaşı dalga dalga, sineler parça parça,
Feryatlarla yaşanan bir ulvî maceradan.*

*Benzeıdi verdiğin dert en hoş bahtiyarlığa.
Bir damla düşmüş olsan harap bir mezarlığa;
Yeni hayat gelirdi her kurumuş varlığa;
Sen bir "Altın yağmur,, dun, pırıltılarla yağıdın.*

*Ey cihan ahenginin en güzel bülbül sesi!
Tanrı seninle açtı " Tarihi mukaddes ,, i .
Seninle doğdu Husnün ilâhî kasidesi :
Sen güller, incilerle örülmüş bir mısradın.*

*Ey Sen, ah, ey sen, ey Aşk! Çağlayanda rübabın.
Şairin, san'atkârın ruhunda ıztırabın.
Zındandan bin teselli yaratırdı serabın.
" Zühre ,, nin ümit ile parlattığı چراغdın.*

*Sen eskiden böyleydin; bunlardan daha güzel.
Bunlardan daha yüksek bir duyguydun, bir emel.
Bu günse kaldı ancak, o eski nura bedel,
" Füzulî Divanı ,, nda alev alev bir yadın.*

*Sen bugün, ey zavallı. ne bir büyük ruyasın,
Ne küçük bir buseden kızaran saf edasın!
Bu gün sen ancak riya, hem ucuz bir riyasın;
Ey Sen ki öz yürekten kopan yanık düadın!*

*Dün bir define, bu gün mücevher hırsızısın!
Dün bir ilâhe idin, bu gün bir barkızısın!
Dün kalbe şeref, bu gün vicdanda bir sızısın!
Sen ki behimiyetten ulviyete bir bağdın.*

*Üç kadeh içki, biraz pembe et, biraz ipek,
Bir sinir gerginliği, bir ateşli titremek
İşte sen busun! Artık ne yalvarma, ne emek!
Binbir fedakârlığa dün ne coşkun menbadın!*

*Geçmiş asırlardaki yüksekliğinle seni
Anarak ağlıyorum boşyere mersiye ni,
Ey Enis, anlatma ki hayalinden geçeni,
Cazbant uğultusundan duyulmuyor feryadın.*

Enis Behic